

Sayı: 6
Nüsha: 6
Eylül 2004

TARIMSAL EKONOMİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

T.E.A.E - BAKIŞ

ISSN 1303-8346

4 ayda bir yayınlanır.

ÇİFTÇİ EĞİTİMİ VE TARIMSAL YAYIM

Aydın GÜMÜŞCÜ, TEAE

1. Giriş

Milli gelirden %12'lik bir paya sahip olan tarım sektörünün önemi, sürekli kalkınma ve büyüme ile birlikte artan nüfusun gıda ihtiyacının garanti altına alınması, sanayiye hammadde sağlaması, geniş istihdam yaratması, ihracat potansiyeli olması şeklinde sıralanabilir. Türkiye nüfusunun 2025 yılında 88.9 milyona, 2050 yılında ise 97.5 milyona, dünya nüfusunun ise bu yıllarda 7.907 - 9.198 milyara ulaşacağı yönündeki tahminler, gıda ihtiyacına olan talebin ne denli önemli olacağını açıkça göstermektedir (1).

Tarımda temel üretim faktörü olan toprağın sınırlı olması, bu kaynağın artırılmasının mümkün olmadığı gibi mevcut tarım arazilerinin de yanlış yapılanma, sanayileşme, erozyon vb. gibi nedenlerle kaybediliyor olması, tarımsal faaliyetlerde birim alandan daha fazla ürün alınmasını gerekli kılmaktadır. Bunun yanı sıra üretim fazlası olan geleneksel ürünlerden (fındık, incir, üzüm, tütün, vb.), üretim açığı olan (buğday, mısır, pamuk, yağlı tohumlar, vb.) ürünlere yönelmek ve bunların üretimini teşvik etmek gerekmektedir. Dolayısıyla tarım politikaları oluşturulurken, bir taraftan gelişen tarım teknikleri ile verimliliği artıracak politikalara yönelmek, diğer taraftan ülke ihtiyaçlarına, global anlamda ise dünya pazar talebini dikkate alacak şekilde üreticilerin yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu ve buna benzer nedenlerle, tarımsal faaliyetleri yerine getirirken, üniversiteler ve çeşitli araştırma kuruluşları, bu amaçlara yönelik çalışmalarını üreticilere ulaştırmada Tarım Bakanlığı ile işbirliği halinde olmalıdırlar. Üniversite ve Araştırma Kuruluşları tarafından yapılan ve olumlu neticeleri alınan araştırma sonuçlarını üreticilere ulaştırmak ve onları teşvik etmek ise etkin ve süreklilik gösteren " eğitim ve yayım " faaliyetleri ile mümkün olacaktır. Eğitim ve yayım faaliyetleri ise birbirlerini destekleyici ve birbirlerinden ayrılmaz bir yapıda olmalıdır. Eğitim ve yayım faaliyetleri esas olarak, kırsal kesimde yaşayan ve gelirini tarımsal üretim yoluyla sağlayan insanların kalkınmasına hizmet eden çok önemli bir destektir (2).

2. Dünyada Durum

Dünya genelinde tarımsal eğitim ve yayım çalışmalarının yaklaşık % 80 - 85'i Tarım Bakanlıkları, Üniversiteler ve diğer benzeri Kamu Kuruluşları tarafından yani resmi örgütler tarafından yürütülmektedir. Bununla beraber, gelişmiş batılı ülkelerde, son yıllarda özel sektör kuruluşlarının, tarıma girdi sağlayan şirketlerin de bu konudaki çalışmaları giderek artmıştır. Bunun yanı sıra, bazı ülkelerde, tarımsal eğitim ve yayım ile ilgili harcamalara çiftçilerin katılımının zorunlu kılındığı yayım anlayışına da rastlamak mümkündür (3).

Dünya genelinde çeşitli yayım modelleri bulunmaktadır. Örneğin, ABD'de tarımsal eğitim, araştırma ve yayım çalışmaları, her eyalette bulunan "örnek üniversite" tipi (Tarımsal eğitim ve yayım faaliyetini yürütebilecek, arazi, ekipman, bitki ve hayvansal varlığa sahip) birimler tarafından yürütülürken, AB'de üretici örgütü destekli yayım sistemi yaygındır (3).

Eğitim ve yayım uygulamaları, ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel şartları, eğitim ve yayım modelinin kaynak gereksinimi (maliyeti) ve paylaşımı, yetişmiş eleman varlığı (insan kaynağının durumu), tarımsal gelişme ve kalkınma düzeyi vb. etkenlere bağlı olarak ülkeden ülkeye ve hatta bölgeden bölgeye değişebilmektedir.

Dünyadaki belli başlı tarımsal yayım yaklaşımlarını ise aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- a- Genel (genel-klasik) yayım yaklaşımı b-Ürün bazlı yayım yaklaşımı c- Eğitim ve ziyaret yaklaşımı
d- Katılımcı tarımsal yayım yaklaşımı e- Proje bazlı yayım yaklaşımı f- Çiftlik sistemleri yaklaşımı
g- Maliyet paylaşımlı yayım yaklaşımı h- Eğitici kurum-kuruluş destekli yaklaşımlardır (3) .

3. Türkiye’de Durum

Türkiye’de ekolojik ve coğrafik yapının bölgeler itibariyle farklılıklar göstermesi nedeniyle, tarımsal faaliyetler çeşitlenmekte ve buna paralel olarak da eğitim ve yayım programları farklılaşmaktadır. Bir başka deyişle; her bölge için farklı zamanlarda farklı tarımsal programlar uygulanmaktadır.

Tablo 1: Çiftçi Eğitiminde Kullanılan Tarımsal Yayım Uygulamaları

ÇİFTÇİ EĞİTİM METODLARI	Y I L L A R					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004 *
DEMONSTRASYON						
Toplam demonstrasyon sayısı	-	-	-	-	-	7.711
Katılan toplam çiftçi sayısı	37.478	38.593	30.581	22.709	28.462	34.639
TARLA GÜNLERİ						
Toplam tarla günü sayısı	2.142	2.377	1.703	1.102	892	1.512
Katılan toplam çiftçi sayısı	59.240	64.984	46.346	33.977	27.001	56.082
ÇİFTÇİ TOPLANTILARI						
Toplam çiftçi toplantıları sayısı	49.324	54.936	46.768	35.982	20.642	17.410
Katılan toplam çiftçi sayısı	957.298	945.539	798.016	667.606	415.952	354.839
ÇİFTÇİ KURSLARI						
Toplam çiftçi kursları sayısı	8.432	9.220	5.979	4.506	1.884	1.094
Katılan toplam çiftçi sayısı	175.848	186.180	141.753	137.093	58.012	23.890
ÇİFTÇİ İNCELEME GEZİLERİ						
Toplam çiftçi inceleme gezileri sayısı	-	-	-	-	208	243
Katılan toplam çiftçi sayısı	-	-	-	-	9.994	5.919
SERĞİ ve TEŞVİK MÜSABAKALARI						
T. sergi ve teşvik müsabakaları sayısı	209	262	294	151	152	164
Katılan toplam çiftçi sayısı	65.672	88.470	87.045	54.273	155.859	125.756
KONFERANSLAR						
Toplam konferans sayısı	-	-	-	-	51	29
Katılan toplam çiftçi sayısı	-	-	-	-	6.695	3.022
PANELLER						
Toplam panel sayısı	-	-	-	-	47	21
Katılan toplam çiftçi sayısı	-	-	-	-	7.374	2.241

Kaynak : TEDGEM verilerine göre düzenlenmiştir.

* 2004 Yılı Program Hedefleridir.

Eğitim ve yayım programı, her ilin mevcut tarımsal durumunu göz önünde bulundurarak, tarımla ilgili kurum ve kuruluşların, çiftçilerin ve İlçe Müdürlüklerinin katılımı ile yapılan toplantılarda ortaya koyulmaktadır. Belirlenen amaçlara ulaşmak için hangi eğitim ve yayım faaliyetlerinin yapılacağına, hangi yayım metodlarının kullanılacağına karar verilerek, bu faaliyetler için zaman planlaması yapılmak suretiyle programlar hazırlanmakta, çalışmaların birleşmesinden de “Eğitim ve Yayım Programı” oluşmaktadır (4).

Hazırlanmış olan yıllık programlar kapsamında, çiftçilerin bilgi ve beceri ihtiyaçları ile yeni teknikleri tanıtmaya ve yönlendirmeye yönelik eğitim ve yayım programı uygulamaya konulmaktadır. Bu kapsamda;(4)

Demonstrasyon: Bir işin nasıl yapılacağını, yeni bir ürün veya bir yöntemin nasıl kullanılacağını veya o hususta karşılaştırma imkanı vererek çiftçileri ikna etmek üzere pratiğe ve göze hitap eden bir gösteridir. Metod ve sonuç olmak üzere iki tip demonstrasyon şekli uygulanmaktadır.

Tarla günleri: Her türlü tarımsal faaliyetin herhangi bir safhasında, konuyu çiftçilere göstermek, ilgilerini çekmek ve onların uzmanlarla konuyu tartışabilecekleri bir ortam sağlamak suretiyle öğrenmelerine ve benimsemelerine yardımcı olmak üzere düzenlenen bir faaliyettir.

Çiftçi toplantıları: Bir konu hakkında bilgi verme, belli bir çiftçi problemini gözden geçirme, çözümler önerme ve yapılacak işlere karar verme, belli bir konuda detaylı bilgi vererek karşılıklı tartışma ortamında yapılan eğitici bir faaliyettir.

Çiftçi kursları: Tarımın her alanında yeni bilgi ve tekniklerin öğretilmesi ile benimsetilmesi için düzenlenen beceri kazandırmaya ve geliştirmeye yönelik daha ziyade tatbiki olarak uygulanan (traktör bakım ve kullanma – F sınıfı sürücü kursları, iş makinaları bakım ve kullanma “operatörlük” – G sınıfı sürücü kursları) faaliyetlerdir.

Çiftçi inceleme gezileri: Belli bir konu hakkında ilk elden gözlem ve çalışma yapmak üzere belli bir yeri veya uygulamayı ziyaret etmesi amacıyla düzenlenen eğitici bir turdur. Çiftçilerin bulunduğu yere getirilemeyecek bir konunun yerinden gözlenmesinin yanı sıra teorik bilgiyi pratik uygulamaya bağlamak ve uygulamanın sonuçlarını göstermek amacıyla yapılan bir faaliyettir.

Teşvik müsabakaları: Üreticileri ekonomik önemi olan standart, kaliteli bitkisel ve hayvansal ürünler yetiştirmeye ve bunları değerlendirmeye, tarımsal üretimde kullanılan her türlü tarım alet ve makinalarının kullanım ve bakımını teşvik etmeye, müsabakada derece alan başarılı çiftçileri değişik şekillerde ödüllendirmek suretiyle müsabakayı izlemeye gelen diğer çiftçileri etkileyecek tarımsal üretimde verim ve kaliteyi artırmak amacıyla düzenlenen mahalli bir faaliyettir.

Tablo 2. Çiftçi Eğitiminde Kullanılan Kitle Yayım Vasıtaları (Adet)

KİTLE EĞİTİM VASİTALARI	Y I L L A R					
	1999	2000	2001	2002	2003	2004 *
Sirküler Mektup	562.689	659.585	555.542	395.024	411.923	448.152
Broşür	62.918	192.444	147.193	216.805	40.956	39.071
Liflet	-	-	-	-	105.742	168.695
Kitap	-	-	-	-	18.692	5.465
Dergi	16.222	71.974	53.780	39.827	18.805	12.000
Gazete	127.348	111.626	137.388	119.776	80.150	84.000
Afiş	13.289	18.461	29.177	30.598	18.948	19.653
Slayt seti	87	135	105	29	14	46
Flim-Video Bant	422	232	200	121	56	57
CD	-	-	-	-	74	58
Radyo-TV Programı	602	437	311	290	260	492

Kaynak : TEDGEM verilerine göre düzenlenmiştir.

* 2004 Yılı Program hedefleridir.

Sergiler : Bir metod veya tekniği öğretmek, bir program gelişmesini sunmak, bir olay veya faaliyeti safha safha açıklamak, ürün ve gıda maddelerini giyim ve el sanatlarına ait konuları göstermek, bir davranışı değiştirmek üzere düzenlenen figür veya fotoğraflardan yararlanarak hazırlanan bir faaliyettir.

Konferans : Uzman eğitimciler tarafından belli konular için düzenlenen ve hitap edilen kitleye o konu hakkında teknik bilgi verilen bir faaliyettir.

Panel : Tesbit edilmiş bu yöntemde bir konuda sorunlar belirlenir veya onlara açıklamalar getirilir, çeşitli görüş açıları izleyicilere sunulur, bu faaliyetlerin avantajları veya dezavantajları açıklanır. Konu ile ilgili üreticilerin sorularına cevaplar verilerek sorunların çözümü ve konunun anlaşılması sağlanır.

Üreticilere dönük tarımsal eğitim ve yayım çalışmaları konularına göre dört ana başlık altında toplanabilir. Bunlar ise; **a-** Tarımsal üretim teknikleri **b-** Mekanizasyon eğitimi **c-** Sulama eğitimi **d-** Kooperatifçilik eğitimidir (5).

Yıllar itibariyle çiftçi eğitiminde kullanılan tarımsal yayım medotları ile çiftçi katılım sayıları Tablo 1’de verilmiştir. Tabloda tarımsal eğitim amaçlı kullanılan yayım faaliyetlerinin seneler itibariyle göreceli olarak düşmekte olduğu görülmektedir. Tablo 2’de ise bu faaliyetlere yardımcı ve konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayan kitle yayım vasıtaları verilmiştir. Bu tabloda da materyallerin seneler itibariyle nicelik olarak azaldığı açıkça görülmektedir. Bu rakamlar bize eğitim ve yayım faaliyetlerine ayrılan kaynakların giderek azalmakta olduğunu göstermektedir.

Çiftçi eğitimine yönelik olarak televizyon yoluyla yapılan yayınlar da 25.02.1991 tarihinden itibaren Yaygın Çiftçi Eğitim Projesi (YAYÇEP) olarak devam etmektedir.

4. Genel Değerlendirme

Çiftçi eğitim ve yayım hizmetlerinin en basit temel amacı, üreticilerin bilgi eksikliklerinin giderilerek, geleneksel tarım yöntemlerinden modern yöntemlere geçişi ve ihtiyaca yönelik üretimin yapılmasını sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için, araştırmacı, eğitimci ve üretici bağının güçlü tutulması gereği kaçınılmaz bir gerçektir.

Ülkemizde çiftçi nüfusunun çok fazla, işletme büyüklüklerinin ise küçük olması eğitim ve yayım hizmetlerinin etkinliğini azaltmakla birlikte mekanizasyon maliyetlerini de yükseltmektedir. Bu nedenle, arazi küçülmelerine neden olan miras hukukunda bazı değişikliklerin yapılması veya bu nüfusu başka alanlara kaydırıcı politikalar üzerinde çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Üreticilerin büyük bir bölümünün örgütlenememiş olmaları, eğitim ve yayım hizmetlerinin etkinliğini azaltmakta, teknoloji kullanımının girdi maliyetleri üzerindeki etkisi de bu imkanlardan yararlanmayı son derece zorlaştırmakta, hatta imkansız hale getirmektedir.

Çiftçilerimize üretim ve teknolojik gelişmelerin dışında, gelirlerini artırıcı ve bu yolla eğitimcilerle daha fazla ilgi duyacakları, pazarlama, pazar araştırması, işletmecilik ve doğal kaynakların korunması gibi konular hakkında da bilgi ve eğitimler verilmesi ihmal edilmemelidir (2).

Çiftçi eğitim ve yayım faaliyetlerini veren İl Müdürlüklerimizin Çiftçi Eğitim ve Yayım Şubelerinde görevli personelin ülke genelindeki dağılımında denge sağlanması, yer değiştirmelerde daha hassas hareket edilmesi eğitim ve yayım faaliyetlerindeki aksamaları belli ölçüde ortadan kaldıracaktır.

Ayrıca, bu faaliyetlere bütçeden ayrılan mali kaynakların yeterli büyüklükte olması, bir başka deyişle teknolojik gelişmelere ve ihtiyaçlara cevap verecek etkinlikleri kısıtlamayacak büyüklükte olması gerekmektedir.

Yukarıda sayılan tedbirlerle birlikte, Üretici Örgütleri, Kooperatifler ve Ziraat Odaları gibi kuruluşları çiftçi eğitim ve yayım faaliyetlerine aktif olarak dahil etmek, üreticilerin örgütlenmesine, faaliyetlerin mali boyutuna katılmalarına ve bu faaliyetlerden etkin bir şekilde istifade etmelerine imkan verecektir.

KAYNAKLAR

1. www.prd.org/pdg/world population DS03_Eng.pdf (Mayıs 2004)
2. Anonim, 1998 Ziraat ve İktisadi Rapor 1997-1998, TZOB
3. www. uludag.edu.tr / Yavuz,O. 2002-2003 Tarımsal Yayım ve Haberleşme (Mayıs 2004)
4. Tedgem, 2004 yılı yayım programı
5. www. zmo.org.tr (Mayıs 2004)

**TARIMSAL EKONOMİ
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ**
PK.34 06100
Bakanlıklar/Ankara
Tel:0.312.418 59 65
Faks:0.312.418 62 09
Web: <http://www.aeri.org.tr>
e-mail: aeri@aeri.org.tr